

UNIVERSITAT ROVIRA I VIRGILI

FACULTAT DE CIÈNCIES JURÍDIQUES
Ensenyament de Relacions Laborals
(pla 1995)

**SOCIOLOGIA
DE LES
RELACIONS LABORALS**

PRIMER CURS

CURS 2002-2003

Assignatura Anual
Crèdits Totals: 12

**PROGRAMA DE L'ASSIGNATURA
SOCIOLOGIA DE LES RELACIONS LABORALS
DIPLOMATURA DE RELACIONS LABORALS
CURS 2002-2003**

JUSTIFICACIÓ ASSIGNATURA

Amb aquesta assignatura es pretén introduir l'alumnat en la perspectiva sociològica d'anàlisi de la realitat laboral actual. Aquesta consisteix en l'exposició dels diferents enfocaments i tendències dominants en l'estudi de l'organització social del treball així com de les principals característiques del mercat de treball.

De manera específica s'analitzen les relacions laborals com a pràctiques que desenvolupen els actors socials presents a l'empresa tot exposant els canvis experimentats i la direcció i factors que els impulsen. D'una banda es presentaran els conceptes fonamentals que possibiliten l'estudi sociològic de les relacions laborals i d'altra banda, s'analitzarà el funcionament i evolució, en el període més recent, de les relacions laborals en Espanya. Per aconseguir ambdós objectius, el programa està centrat en l'estudi dels actors socials de les relacions laborals, en les seves estratègies i en les seves pràctiques.

OBJECTIUS DE L'ASSIGNATURA

1. Introduir a l'alumnat en la perspectiva sociològica de l'anàlisi de la realitat laboral.
2. Coneixer les característiques actuals de l'organització del treball i també les interpretacions sociològiques d'aquest.
3. Identificar els principals actors socials de les relacions laborals i les seves organitzacions.
4. Saber interpretar els interessos i estratègies que articulen les pràctiques dels actors socials de les relacions laborals.
5. Coneixer el funcionament del mercat de treball actual.

PROGRAMA DE L'ASSIGNATURA

I. Introducció

- 1.- El treball com a fenomen social. Treball productiu i treball reproductiu. Treball i ocupació.

II. Les estratègies d'acumulació del capital en l'etapa de capitalisme industrial

- 2.- L'organització del treball: l'aparició de la fàbrica. L'Escala Clàssica; l'Organització Científica del Treball de Taylor.
- 3.- El fordisme:
 - 3.1.- Noves normes de productivitat: el treball en cadena.
 - 3.2.- Noves normes de producció: l'organització de la producció en massa i la producció en 'styling'.
 - 3.3.- Noves normes de consum: el consum de masses.
- 4.- La implantació del fordisme segons l'Escala de la Regulació; l'Estat del Benestar.

III. Les estratègies d'acumulació del capital en l'etapa de capitalisme avançat.

- 5.- El principi de la flexibilitat.
 - 5.1.- Noves formes de gestió de la força de treball.
 - 5.2.- Descentralització productiva: l'emergència de l'empresa xarxa.
 - 5.3.- Especialització flexible: districtes industrials.
 - 5.4.- Model japonès.

- 5.5.- Recingeniería de procesos.
- 6.- El principio de la globalización.
 - 6.1.- Estrategias de concentración del capital y empresas multinacionales.
 - 6.2.- División internacional del trabajo.
- 7.- El principio de la innovación tecnológica:
 - 7.1.- La IT y la modificación de las cualificaciones.
 - 7.2.- La IT y la destrucción de ocupación.

IV.- Les teories sobre relacions laborals.

- 8.- Perspectiva funcionalista: Durkheim i Dunlop. Perspectiva marxista: Marx i Hyman.

V.- Els actors socials de les relacions laborals.

- 9.- La representació dels treballadors i treballadores: sindicats i delegats de personal.
- 10.- Empreses, empresaris i organitzacions empresariais.
- 11.- La intervenció de l'Estat en les relacions laborals.

VI- El procés de les relacions laborals.

- 12.- La negociación colectiva.
- 13.- La "negociación política": concertación social.
- 14.- La conflictividad laboral.

VII- Conclusions.

- 15.- El debate sobre la fin del trabajo. Perspectivas de cambio en las relaciones laborales.

BIBLIOGRAFIA BÀSICA

Bibliografía obligatoria BLOC I

- . Hartmann, H. "Capitalismo, patriarcado y segregación de los empleos por sexos", en Einstenstein, (1980) *Patriarcado capitalista y feminismo socialista*, México: Siglo XXI.

Bibliografía obligatoria BLOC II

- . Marglin, "¿Para qué sirven los patronos?" en Gorz, A. (1977), *Critica a la división del trabajo*, Barcelona: Editorial Laia.

Bibliografía obligatoria BLOC III

- . Brunet, I.; Belzunce, A. (1999) *Estrategias de empleo y multinacionales*, Barcelona: Editorial Icaria.
- . Brunet, I.; Belzunce, A. (2000) *Empresa y estrategia en la perspectiva de la competencia global*, Barcelona: Ariel Economía.

- . Harrison, B. (1997) *La empresa que viene*, Barcelona: Editorial Paidós.

- . Castells, M. (1997) *La empresa red*, Madrid: Alianza Editorial.

Bibliografía obligatoria BLOC IV

- . Hyman, R. (1976) *Relaciones Industriales. Una perspectiva marxista*, Blume, Madrid. Cap. I
- . Allen, V.L. "La sociología de las relaciones industriales". (fotocopies)

- . Dunlop, J. (1978) *Sistemas de relaciones industriales*, Ed. Peninsula, Barcelona. Cap. 1.

Bibliografía obligatoria BLOC V

- . Miguélez, F.; Prieto, C. (dir.) (1991) *Las relaciones laborales en España*, Siglo XXI, Madrid.
- . Miguélez, F. y Prieto, C. (dir. y coord.) (1999) *Las relaciones de empleo en España*, Siglo XXI, Madrid.

- . Poole, M. (1991) *Teorías del sindicalismo. Una sociología de las Relaciones Industriales*, Ministerio de Trabajo y Seguridad Social, Madrid. Capítulo 1.

- . Zapatero, J.A. "Sindicalismo y evolución: una perspectiva española", en Hakscher, Ch.C. *El nuevo sindicalismo* (1993), Ministerio de Trabajo y Seguridad Social, Madrid.

Bibliografía obligatoria BLOC VI

- . Clegg, H. (1985) *El sindicalismo en un sistema de negociación colectiva. Una teoría basada en la comparación de seis países*, Ministerio de Trabajo y Seguridad Social, Madrid. Capitol 1.

- . Windmuller, J.P. (1989) *Nueva consideración de la negociación colectiva en los países industrializados*, Ministerio de Trabajo y Seguridad Social, Madrid. Capitol 1 i capítol 4 (pag. 125-142).

Bibliografía obligatoria BLOC VII

- . Grieu, E. (1998) *¿Habrá trabajo para todos en esta sociedad?* Ed. Mensajero, Bilbao.

BIBLIOGRAFIA COMPLEMENTÀRIA

Bibliografía complementaria i optativa per fer recensions.

- . Brunet, I.; Pastor, I. (1997) *Educación, trabajo y género*, Barcelona: Ediciones LU.
- . Coriat, B. (1982) *El taller y el cronómetro. Ensayo sobre el taylorismo, fordismo y producción en masa*, Madrid: Siglo XXI.
- . Coriat, B. (1993) *Pensar al revés. Trabajo y organización en la empresa japonesa*, Madrid: Siglo XXI.
- . Kern, H.; Schumann, M. (1988) *El fin de la división del trabajo. Racionalización en la producción industrial*, Madrid: Ministerio de Trabajo y Seguridad Social.
- . Martín Artiles, A. (1992) *Flexibilidad y relaciones laborales*, Madrid: CES.
- . Pollert, A. (1994) *Adiós a la flexibilidad?*, Madrid: Ministerio de Trabajo y Seguridad Social.
- . Alonso, E. (1999) *Trabajo y ciudadanía*, Madrid: Ed. Trotta.
- . Beck, U. (1998). *¿Qué es la globalización?*, Madrid: Paidós.
- . Baethge, M.; Oberbeck, H. (1995) *El futuro de los empleados*, Ministerio de Trabajo y Seguridad Social, Madrid.
- . Edwards, P. (1991) *El conflicto en el trabajo*, Ministerio de trabajo y Seguridad Social, Madrid.
- . Führer, I.M. (1996) *Los sindicatos en España*, Consejo Económico y Social, Madrid.
- . Gorz, A. (1995) *Meamorfosis del trabajo*, Editorial Sistema, Madrid.
- . Hyman, R. (1981) *Relaciones Industriales*, H. Blume Ediciones, Madrid.
- . Köhler, D.H. (1995) *Los sindicatos en España*, Fundamentos, Madrid.
- . Lope, A. (1996) *Innovación tecnológica y cualificación*, Consejo Económico y Social, Madrid.
- . Martín Artiles, A. (1992) *Fordismo y sindicalismo: Auge y crisis de un modelo de Relaciones Laborales*, Revista El Proyecto nº 19-20, Barcelona.
- . Martín, A.; Miguelez, F.; Rebollo, O. (1993) *El sindicalismo a través de sus protagonistas*, CERES, Barcelona.
- . Ozaki, M. (1993) *Cambios tecnológicos y relaciones industriales*, Informes OIT, Ministerio de trabajo y Seguridad Social, Madrid.
- . Prieto, C. (dir.) (1994) *Los trabajadores y sus condiciones de trabajo*, HOAC, Madrid.
- . Tezanos, J.F. (1987) *La democratización del trabajo*, Editorial Sistema, Madrid.

CRITERIS D'AVALUACIÓ

El mecanismo d'avaluació serà un examen tipus test. També es podrà presentar un treball voluntari realitzat sobre la base de les lectures obligatòries del curs; aquesta nota servirà per pujar nota però s'haurà d'aprovar l'examen per aprovar l'assignatura. La nota final serà el resultat de la suma de les qualificacions de l'examen escrit i els treballs voluntaris.